

YENİ MEDYADA CİNSEL KİMLİK TEMELLİ NEFRET SÖYLEMİ: İNCİ SÖZLÜK ÖRNEĞİ¹

Zeynep Benan DONDURUCU²

ÖZ

Günümüzde yeni medya, geleneksel kitle iletişim araçlarına kıyasla sağladığı içerik üretim özgürlüğü ve editoryal denetimden bağımsızlık gibi özelliklere bağlı olarak kullanıcıya ifade özgürlüğü açısından yeni bir alan yaratmıştır. Ancak, İnternet üzerinde içerik üreticilerinin bilinmemesi ve kontrol mekanizmalarının işletilememesi; yeni medyayı nefret söyleminin yoğun bir biçimde üretildiği ve dolaşıma sokulduğu araçlardan biri haline getirmiştir. Nefret söyleminin sürekli dolaşıma sokulduğu yeni medya araçlarından biri de; kullanıcıların kolektif bir biçimde içerik ürettiği katılımcı sözlüklerdir. Katılımcı sözlükler üzerinde nefret söyleminin hedefi haline gelen gruplardan biri de; cinsel kimlikleri nedeni ile egemen ideolojik söylem çerçevesinde kamusal alanda devamlı olarak ayrımcılığa ve ötekileştirme pratiklerine maruz kalan LGBT bireylerdir. Bu bağlamda, bu çalışma içerisinde 2010-2017 yılları arasında argo ve cinsiyetçi yapısı ile diğer katılımcı sözlüklerden ayrılan İnci Sözlük üzerinde “eşcinsel, gay, lezbiyen, biseksüel, transeksüel” başlıkları altında popüler kategorisinde yer alan içerikler, cinsel kimlik temelli nefret söylemi üretim biçimlerinin ortaya konulması amacıyla nitel ve nicel içerik analizi yöntemi temel alınarak incelenmiştir. Araştırmada, incelenen tüm başlıklarda, farklı cinsel yönelimlerin temsili açısından doğrudan ve dolaylı olarak cinsel kimlik temelli nefret söyleminin kolektif ve katılımcı bir biçimde üretildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yeni Medya, Cinsel Kimlik Temelli Nefret Söylemi, Katılımcı Sözlükler

SEXUAL IDENTITY BASED HATE SPEECH IN NEW MEDIA: INCI SOZLUK SAMPLE

ABSTRACT

Today, new media has created a new space for freedom of expression to users with its features such as content production freedom and independence from editorial supervision compared to traditional mass media. However, the impossibility of finding out the producers of the content and not operating control mechanisms in Internet has made the new media one of the platforms which hate speech can be produced and circulated. One of the new media vehicles in which hate speech is constantly circulated is participatory dictionaries where users produce contents collectively. One of the groups that become the target of hate speech on participatory dictionaries are LGBT individuals who are constantly subject to discrimination and othering practices within the framework of their sexual identity due to the dominant ideological discourse in public sphere. So, the messages which are taken part in popular category in the “homosexual, gay, lesbian, bisexual, transexual” titles in 2010-2017 period in Inci Sozluk that is different from other participatory dictionaries with its slang and sexist structure are examined to find out the production of sexual identity based hate speech due to qualitative and quantitative content analysis method. In the research, the direct/indirect production of sexual identity

¹ Bu çalışma, 3. Ulusal Yeni Medya Kongresi’nde (2017) bildiri olarak sunulmuştur.

² Arş. Gör, Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi, zdondurucu@yahoo.com, ORCID ID:0000-0002-2634-1001

based hate speech which is produced collectively in all titles are analysed according to presentation of sexual orientation types.

Keywords: New Media, Sexual Identity Based Hate Speech, Participatory Dictionarie

Giriş

Geleneksel medyanın kitleleri pasifleştirdiği tek yönlü iletişim yapısına karşın yeni medya kullanıcıya aktif olarak içerik üretebildiği bir alan oluşturmuştur. Böylece, temel özellikleri etkileşim, eş zamansızlık ve kitlesizleştirme olan yeni medya ortamları içerisinde; çift yönlü bir iletişim mümkün hale gelmiştir (Rogers, 1986: 5-7). Bu bağlamda, yeni medya geleneksel medya ile kıyaslandığında içerik üretimi ve ifade özgürlüğü açısından kullanıcıya alternatif bir alan oluşturmakla birlikte; denetimsiz olarak üretilen kullanıcı türevli içerik “öteki” olarak tanımlanan gruplara yönelik nefret söyleminin yeniden üretildiği ve paylaşıldığı bir alan haline gelebilmektedir.

Nefret söylemi toplumsal bilinç yapısında doğrudan rol oynayan ötekileştirme pratiklerinin bir uzantısı olup; söylem ideolojinin yeniden üretimi ile bağlantılıdır. Kişilerin eylemleri ve söylemleri birbiri ile ilintili olup; eylemlerin kontrol edilebilmesi için söylemin de kontrol altında tutulması gerekmektedir (Van Dijk, 2010: 13) Althusser; ideoloji kavramını bireylerin dünyaya bakış açısını şekillendiren temel unsur olarak ele almakta olup; ideolojinin taşıyıcı araçları olarak ise gelenek, din, kitle iletişim araçları gibi değişkenleri temel almıştır (Althusser, 2003: 58,76). İdeoloji ve söylem arasındaki ilişki incelendiğinde ise; ideolojilerin dil aracılığı ile inşa edildiği, paylaşıldığı ve hegemonyanın devamının sağlandığı görülmektedir (Matheson, 2005: 6). Hegemonya kavramı, Gramsci'nin “Hapishane Defterleri” adlı çalışmasında yer alan temel kavramlardan biri olup; Marksist düşüncenin temelini oluşturan işçi-sınıfı burjuva devleti çatışmasının sürmesini sağlayan ittifaklar sistemi olarak tanımlanmaktadır (Gramsci, 1978: 443 ve Bottomore, 2005: 273). Ayrıca, hegemonya bireylerin anlamlandırma biçimleri üzerine kurulmakta olup; iktidarın oluşumunda dil temel bir konumdadır. Böylece, dil egemen grupların kullandığı sözcükler ve bireylerin toplumsallaşma süreçlerini tamamlamak için yararlandığı kelimeler aracı ile ideoloji ile bağlantılı bir hale gelmektedir (Matheson, 2005: 6). Söylemsel kontrol, hegemonya oluşturma ve hakimiyet

kazanmanın en önemli yollarından biri olup; alıcılar aldıkları mesajlar kendi inanç ve düşüncelerine ters düşmüyor ise; otoriter ve güvenilir kaynaklar tarafından kendilerine iletilen düşünce ve inançları kabul etme eğilimi içerisine girmektedir (Devran, 2010: 29). Hakim ideoloji içerisinde cinsel, etnik veya dini nedenlerle dışlanan gruplar ise; ideolojinin taşıyıcı unsurlarından biri olan söylem aracılığı ile hem dilsel bazda hem de toplumsal hayatta ötekileştirilmektedir.

Foucault, hakim ideoloji içerisinde bedeni dışlanan ve görmezden gelinen bir olgu olarak ele almış olup; Hristiyan inancı ile birlikte ortaya çıkan beden üzerinden bireyin kontrol edilme isteği modernizme geçilmesi ile devletin toplumsal kontrol mekanizmalardan biri haline dönüşmüştür (Özdemir Akgündüz, 2013: 2). Foucault'a göre; "İktidar her zaman ve her yerdedir" (Foucault, 1998: 99). Bu bağlamda iktidar; aile, cinsellik, yaşam, eşcinsellerin ötekileştirilmesi, kadının toplumsal konumu gibi pek çok değişken üzerinde belirleyici bir güce sahiptir (Foucault, 2000: 191). Foucault'a göre; beden iktidar söyleminin bir alanı haline dönüşmüş olup; toplumsal alanda kabul edilen cinsel yönelim olarak ise karşımıza heteroseksüellik çıkmaktadır. Sürekli meşrulaştırılan heteroseksüel ilişki biçimi ile; iktidar söylemsel bazda cinsel normları dayatarak onu kontrol etmeye çalışmaktadır. Toplumsal denetimi sağlamak amacı ile arzu ve haz arayışını günah ve ahlaksızlıkla eş tutarak; bireyleri bedenlerinde oluşan yoksunluk duygusunu kabul etmeye zorlayan iktidar; toplumun cinsel tutumlarını denetim altında tutup söylemsel bazda da cinsel aykırılıkları gidermeye çalışmaktadır (Özdemir Akgündüz, 2013: 2-6). Bu bağlamda, cinsel yönelimleri nedeni ile hem eylem hem de söylem pratikleri ile kontrol altına alınmaya çalışılarak ötekileştirilen ana gruplardan biri LGBT bireyler olmakta olup; özünde egemen ideolojiden bağımsız bir alan olmayan yeni medya etkileşimli ve kullanıcı odaklı yapısı ile LGBT bireylere yönelik nefret söyleminin kolayca üretebileceği bir platforma dönüşebilmektedir.

1. Nefret Söylemi ve Ötekileştirme

Nefret söylemi, Avrupa Konseyi'nin Bakanlar Komitesi tarafından yayımlanan 97(20) sayılı Tavsiye Kararı'nda, "İrkçi nefret, yabancı düşmanlığı, yahudi düşmanlığı

ya da azınlıklara yönelik düşmanlık ile beraber hoşgörüsüzlüğe dayalı diğer ayrımcılık ve nefret biçimlerini yayan, teşvik eden ya da haklı gösteren tüm ifade biçimlerini kapsayacak” biçimde tanımlanmıştır (Avrupa Konseyi, 2014: 34). Nefret söylemi, bir siyasal düşünceyi ve bu düşünceyi savunan bireyleri hedef alan siyasal nefret söylemi, yabancı, göçmen ve etnik gruplara yönelik iktisadi ya da ırk kaynaklı yabancı ve göçmenlere yönelik nefret söylemi, cinsiyetçi ifadelerle kadınlara yönelik nefret söylemi, bir cinsel kimlik olarak heterosekselliğin dışında tüm cinsel kimliklerin ötekileştirildiği cinsel kimlik temelli nefret söylemi, farklı din/mezheplere sahip bireyler ve gruplara yönelik olarak üretilen inanç ve din temelli nefret söylemi ve fiziksel/zihinsel engel ya da süreğen hastalıklara sahip birey ve gruplara yöneltilen nefret söylemi olarak altı temel başlık içerisinde incelenebilir (Binark ve Çomu, 2012).

Nefret söylemi sürecinde “söylem” ideolojik bir alt yapıdan beslenmekte olup; ideolojilerin hem oluşumu hem de yeniden üretimi için aktif bir işlev görmektedir. Bu nedenle, söylem bir yandan ideolojilere bağlı olarak şekillenirken; bir yandan da bireylerin ideolojilerini biçimlendirmenin temel araçlarından biri haline gelmektedir (Van Dijk, 2003: 13,111). Ayrımcılık pratiklerinin toplumu oluşturan bireyler tarafından metinler ve konuşmalar aracılığı ile öğrenilmesini sağlayan söylem, bu özelliği ile baskın ideoloji ve bu ideolojinin savunuculuğunu yapan grupların varlıklarını sürdürmeleri için yararlandığı bir araç haline gelmektedir (Çınar, 2013: 141). Bu bağlamda, nefret söylemi yöneldiği kişi ya da gruplara yönelik olumsuz duyguların dışı vurumuna ek olarak, ideolojik ve hiyerarşik temelli bir ayrımcılık, değersizleştirme ve düşman yaratma ideolojisidir (Göregenli, 2013: 57). Çeşitli gruplara yönelik ötekileştirici, korkutucu, onaylanmayan, düşmanca ve ön yargılı tavırlar içeren nefret söylemi; hedef gruplarda incitme, kişiliksizleştirme, taciz, alçaltma, sindirme, görmezden gelme ve gaddarlığı teşvik etme amacı taşıyabilmekte olup; hedef grupların sessizleştirilmesi ile toplumsal hayat içerisinde aktif yer almalarını engelleyebilmektedir (İnceoğlu, 2013: 79 ve Alğan ve Şensever, 2010: 16-17).

1.1. Cinsel Kimlik Temelli Nefret Söylemi

Cinsel kimlik temelli nefret söylemi heteroseksüel olmayan tüm gay, lezbiyen, transeksüel ve biseksüel bireylere yönelik olarak cinsel tercihleri nedeni ile oluşturulan nefret söylemi biçimidir (Binark ve Çomu, 2012). Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, üye devletlere yönelik CM/Rec(2010)5 sayılı Tavsiye Kararı'nda ise; "Lezbiyen, gay, biseksüel ve trans kişilerin cinsel yönelimleri nedeni ile transfobi ve homofobi temelli ayrımcılık biçimlerine yüzyıllardır maruz kaldığını kabul ederek, bu kişilerin insan haklarından yararlanabilmesi için özel eylem gerektiğini kabul ettiğini belirtmiş ve cinsel kimlik/yönelim kaynaklı nefret söyleminin hiç bir biçimde meşrulaştırılmayacağını ifade etmiştir." (Avrupa Konseyi, 2014: 8-12).

Cinsel kimlik temelde bir kişinin kendisini kadın, erkek, iki cinsiyetin bir birleşimi ya da alternatif bir cinsiyet içerisinde hissetmesi ve görmesi olarak tanımlanmaktadır (American Psychological Association, 2015: 834). Cinsel kimlik ile doğrudan bağlantılı diğer bir ifade ise cinsel yönelim olup; belirli bir cinsiyete karşı hissedilen romantik ve cinsel çekimi ifade etmektedir (Tar, 2013: 96). Cinsel yönelimler arasında ise; karşı cinse yönelik bir cinsel çekimin oluşumu heteroseksüellik, aynı cinsten bir kişiye duyulan cinsel çekim ya da yaşanan cinsel ilişkiler olarak tanımlanan homoseksüellik/eşcinsellik gibi yönelimler mevcuttur (Şah, 2009: 38 ve McCary, 1967: 279). Eşcinsel erkekler için "gay", kadınlar için ise "lezbiyen", hem kadın/hem erkeklere cinsel bir yönelim gösteren bireyler için "biseksüel" ifadeleri kullanılmaktadır (Giddens, 2013: 497), Transeksüel ise; kendisini karşı cinse ait hissedilen ve ona benzeme eğiliminde olan hem kadın/hem erkekler için kullanılan bir kavramdır (Güner vd., 2012: 22). Günümüzde farklı cinsel yönelimlere sahip bireyleri tanımlamak amacı ile "LGBT" ve bağlantılı kavramlar kullanılmakla birlikte; çatı bir kavram olarak eşcinselliğe yaklaşımlar tarihsel süreç içerisinde değişiklik göstermiştir.

Tek Tanrılı dinlerden olan Musevilik ve İslam'ın kutsal kitaplarında eşcinselliğin günah olduğu ile ilgili ifadeler yer almaktadır. Ayrıca, Hristiyanlıkta dölleme/üreme ile sonuçlanmayan ve cinsel haz amaçlı olarak gerçekleşen tüm ilişki biçimlerinin günah

olarak görüldüğü teolojik yaklaşıma bağlı olarak eşcinsellik şehvet düşkünlüğü ve doğaya aykırı bir durum olarak değerlendirilmiştir (Stanford Encyclopedia of Philosophy, 2011). Günümüz toplumlarında da dini ön kabullere bağlı olarak eşcinsel ilişki biçiminin günah olarak kabul edilmesi; temelde farklı cinsel ilişki biçimlerinin üreme değil haz odaklı olması ile bağlantılı olarak değerlendirilebilir. Zaman içerisinde dinin iktidar erki olarak güç kaybı ve toplumsal düzenin hukuk kuralları ile sağlanması, eşcinselliğin “günah” yerine “suç” olarak görülüp yasaklanmaya çalışılmasında etkili olmuştur (Candansayar, 2011: 154-156).

Modernleşme süreci, Sanayi Devrimi ile birlikte orta sınıfın güçlenmesine ve aile kurumuna verilen değerin artmasına neden olmuştur. Bu sebeple, 19. Yüzyılın ortalarından itibaren tıp bilimi eşcinselliği bir hastalık olarak görüp tedavi etmeye çalışmıştır (Segal, 1992: 177-179). 20. Yüzyılda ise; özellikle psikoloji biliminin gelişimi ile eşcinsellik kusturma, elektroşok, psikanaliz gibi yöntemlerle tedavi edilmeye çalışılmıştır (Candansayar, 2009: 71). 1960’lı yıllardan itibaren farklı cinsel yönelimlere sahip bireylerin kamusal alanda artan özgürlük talepleri; eşcinselliğin tıpta dahil olmak üzere farklı alanlarda anormal kategorisinin dışına çıkmasında etkili olmuştur (Segal, 1992: 88). Ancak yaşanan bu gelişmelere rağmen; günümüzde farklı cinsel yönelimlere sahip bireyler ayrımcılık, ötekileştirme ve homofobiye maruz kalmaktadır.

Homofobinin temelinde yer alan ayrımcılık ve şiddet pratikleri iktidarların politika üretme biçimleri ve sistemsal ideoloji ile doğrudan ilintilidir. Dolayısı ile homofobi, seksizm ve erkekliğin yüceltilmesi ile bağlantılı olarak fiziksel ve sözel şiddet biçimleri ile tezahür etmektedir (Göregenli, 2011: 354-355 ve Göregenli, 2010: 23). Homofobi ve erkekliğin yüceltilmesi açısından temel bir kavram olan; hegomonik erkeklik, kadınlar ve kendi kurgusu dışında kalan tüm erkekler üzerinde egemenlik kurmayı amaçlayan; saldırganlık ve şiddetten beslenen bir ataerkil kurgu ve söylemdir (Cengiz vd., 2004: 51). Bu bağlamda, homofobi ve hegomonik erkeklik çerçevesinde gay, biseksüel ve transeksüeller erkeklik kodlarını bozan ve erkekliğe zarar veren bireyler olarak ötekileştirilirken; lezbiyenler ve biseksüeller iktidarın simgesi olan erkek cinsel organının bu ilişkide olmaması nedeni ile ayrımcılığa uğrayabilmektedir.

Dini, toplumsal ve tıbbi nedenlerle kitleler; farklı cinsel yönelimlere yönelik nefret duymaktadır. Türkiye örneğinden gidildiğinde, Türkiye’de resmi ideolojiye bağlı olarak ideal vatandaş olmanın sınırları net olarak çizilmiştir. Bu bağlamda, ırk olarak Türk, din olarak Müslüman ve cinsel yönelim açısından heteroseksüel bireyler ideal vatandaş tipleri olarak sunulmaktadır. Bu durumun dışında kalan tüm bireyler ise ötekileştirilip, kimlikleri nedeni ile dışlanmaktadır (Aygül, 2010: 111, İnceoğlu ve Çoban, 2014: 74). Cinsel kimlik temelli ötekileştirme pratiklerinin taşıyıcı unsurlarından biri de geleneksel kitle iletişim araçları olup; Türkiye’de eşcinselliğin medyada sunuma yönelik olarak Gelgeç ve Öktem (2008) yazılı basında ve Kılıç (2011) İnternet gazetelerinde gerçekleştirdikleri çalışmalarda; cinsel kimlikleri nedeni ile bireylerin seyirlik/eğlencelik birer nesne haline getirildiği ve ötekileştirildiği sonucuna ulaşmıştır.

1.2. Yeni Medyada Nefret Söylemi ve E-Sözlükler

İnternetin gelişimine bağlı olarak kitle iletişim araçları aracılığı ile toplumda ötekileştirilen kesimlere yönelik olarak nefret söyleminin üretim biçimi değişmiştir (Cammaerts, 2009: 3-5). Günümüzde kullanıcıların içerik üretip, yayabildiği, yorumlayabildiği ve özelleştirebildiği bir alan olarak yeni medya alıcının iletişim sürecine aktif olarak katılabildiği bir ortam meydana getirmiştir (Jenkins, 2002). Yeni medyanın büyük iktisadi yatırımlar gerekmeden içerik üretmeye izin veren yapısı; hem kitleler hem de çeşitli nedenlerle ötekileştirilen gruplar açısından alternatif bir iletişim alanı oluşturmuştur (Öztekin, 2015: 925). Yeni medya platformlarının bu özelliği temelde; İnternet üzerinde profesyonel üretim pratikleri haricinde üretilen ve erişime açık olan kullanıcı türevli içeriğin özgür enformasyon akışı, ifade özgürlüğünün genişlemesi ve kullanıcıların kendilerini daha katılımcı bir biçimde ifade etmesine imkan tanıyan yapısı ile ilintilidir (Comminos, 2013: 5, OECD, 2007: 8, OECD, 2008: 6). Temelde çevrimiçi araçlarda yer almak içerik üretimi anlamı taşımakta olup; kullanıcıların ortaklaşa hareket etmesini güçlendirmekle birlikte; bu içeriklerin denetlenememesi nefret söyleminin yaygınlık kazanabileceği yönüne endişelere yol açmıştır (Shirky, 2008: 172,304, George ve Scerri, 2007: 6-7). Alanyazında yeni medyada üretilen kullanıcı türevli içerik ve nefret söylemi konusunda çok sayıda araştırma bulunmakta olup; LGBT bireyler özelinde

gerçekleştirilen bu çalışmalara 2016 ve 2017 yıllarında cinsel kimlik temelli nefret söyleminin yeni medyada üretim biçimlerini belirlemek amacı ile Doğu Avrupa ülkelerinde yapılan bir çalışma verilebilir. Bu araştırma sonucunda, bazı kanaat önderlerinin, hükümet kurumlarının, siyasetçilerin ve kullanıcıların sosyal medya hesaplarında LGBT bireylere yönelik nefret söylemi içeren iletiler tespit edilmiş olup; LGBT bireylerin sosyal medyada siber zorbalığa maruz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır (Article 19, 2018). Bachman ve Gooch (2017) ise İngiltere’de LGBT bireylere yönelik nefret suçlarını inceledikleri anket çalışmalarında; bir aylık inceleme döneminde katılımcıların %10’unun çevrimiçi homofobik nefret söylemine maruz kaldığını ve trans bireylerde bu oranının %26’ya çıktığını tespit etmiştir. Türkiye’de ise, Dondurucu ve Uluçay (2015) Youtube üzerinde eşcinsellik temelli nefret söylemini inceledikleri çalışmalarında eşcinselliğin normal olmayan bir cinsel yönelim olarak temsil edildiğini ve yeni medya platformlarının denetimsiz ve kullanıcı odaklı yapısının ifade özgürlüğü ve nefret söylemi arasındaki sınırları bulanıklaştırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Yeni medyada nefret söyleminin yaygınlık kazanmasının temel nedenleri arasında her gün milyonlarca içeriğin üretildiği bu alanda takip gücü, geleneksel medyanın hukuki olarak denetlenebilmesine karşın yeni medyanın denetlememesi; kitle iletişim araçları ile sürekli ötekileştirilen gruplara yönelik kitlelerin gündelik yaşamda bu gruplara yönelik göstermedikleri tepkileri yeni medyada yansıtabilmeleri, bu platformlarda özne ile failin birbirinden ayrılmış olması, yeni medya ortamlarının merkezi olmayan yapısının bu platformlarda düzenlemelerin yapılmasını ve uygulanmasını zorlaştırması yer almaktadır (Bilge, 2016: 9, Banks, 2014: 37, Çomu, 2012: 186). Bu bağlamda, geleneksel medyada kinaye, ima, çarpıtma, abartı gibi yollarla dolaylı ve örtük biçimlerde tezahür eden nefret söylemi; yeni medyanın kullanıcı türevli içerik üretimine izin veren yapısı ile küfür, aşağılama ve hakaret biçiminde doğrudan gerçekleşmeye başlamıştır (Öztekin, 2015: 926).

Günümüzün yeni medya platformları arasında hemen hemen her konuda nefret söylemi üretilen araçlardan bir tanesi de e-sözlüklerdir (Öztekin, 2015: 931). Geleneksel sözlüklerin yeni iletişim ortamları ile birleşmesi sonucu oluşan ve “e-sözlük” olarak

tanımlanan bu yeni yapının Türkiye’deki ilk örneği 1999 yılında kurulan Ekşi Sözlük’tür (Gürel ve Akın, 2007: 203-204). Ekşi Sözlük üzerinde yazarlar kendi açtıkları ya da başka kullanıcılar tarafından açılan başlıklarda nesnel, kesin ve doğru olması gerekmeyen “enrty” adı verilen içerik girişi yaparak; bir denetimden geçmeden bu içerikleri paylaşabilmektedir. Ancak; bir şikayet durumunda içerikler moderator kontrolünden geçebildiği için Ekşi Sözlük kontrolsüz yapısı ile nefret söyleminin üretilebileceği bir alan haline gelebilmektedir. Bu nedenle, 2010-2011 yılları arasında Ekşi Sözlük üzerinde bir denetim projesi başlatılıp, Nefret Söylemi Denetim Yönetmeliği yayınlanmış olup; nefret söylemi içeren iletiler ‘Nefret Söylemi Denetim Grubu’ tarafından incelenip, silinmeye ve bazı yazarların üyelikleri sonlandırılmaya başlanmıştır (Öztekin, 2015: 931). Ekşi Sözlük üzerinde nefret söylemi içeren iletiler denetlenmeye çalışılmakla birlikte; Türkiye’de doğrudan nefret söylemi yaratma potansiyeline sahip olan ve kontrolsüz bir biçimde içerik üretilen başka katılımcı sözlükler de bulunmaktadır.

Bu katılımcı sözlüklerden bir tanesi de İnci Sözlük olup; diğer sözlüklere kıyasla daha müstehcen ve argo bir yapısı vardır. 2009 yılında kurulan İnci Sözlük içerisinde; 2017 yılı itibari ile toplam giriş sayısı 145.063.56 ve toplam başlık sayısı 15.207.970’dir. Sözlüğün toplam moderator sayısı 17, yazar sayısı 687.283 ve toplam kullanıcı sayısı 978.960’dır (Wikipedia, 2017 ve İnci Sözlük, 2017). Ayrıca, 2017 yılı verilerine göre; Türkiye’de Ekşi Sözlük’ten sonra en çok ziyaret edilen katılımcı sözlük İnci Sözlük’tür (Alexa, 2017). İnci Sözlük daha erkeksi ve argo bir yapıda olması nedeni ile diğer sözlüklerden ayrılmakta olup; çeşitli gazeteci ve köşe yazarları tarafından eleştirilmiştir. Bu yazarlardan bir tanesi olan Ali Şimşek, 2010 yılında Birgün Gazetesi’nde İnci Sözlüğün açık pornografiye varan diline ve cinsellik üzerinden erkek duhülünü meşrulaştırmasına yönelik eleştirilerde bulunmuştur (Şimşek, 2010) Bu bağlamda, sahip olduğu argo ve cinsiyetçi dil ile İnci Sözlük, cinsel kimlik temelli nefret söyleminin daha kolay üretim ve dağılım imkanı bulabileceği yeni medya platformlarından biri olarak diğer katılımcı sözlüklerden ayrılmaktadır.

2. İnci Sözlük Üzerinde Cinsel Kimlik Temelli Nefret Söyleminin İncelenmesi

Bu çalışmanın temel çıkış noktasını, Türkiye’de resmi ideolojik söylem ve kamusal alan içerisinde farklı cinsel kimliklerin doğal olmayan birer cinsel yönelim olarak nitelendirilmesi sonucu oluşan nefret söyleminin, kolektif bir biçimde katılımcı sözlüklerde üretildiği savı oluşturmaktadır.

2.1. Araştırmanın Amacı, Kapsamı, Örnekleme ve Sınırlılıkları

Bu çalışma, katılımcı bir sözlük olan İnci Sözlük içerisinde cinsel kimlik temelli nefret söylemi içeren iletileri nefret söyleminin üretimi ve dağılımı açısından tespit etmeyi amaçlamaktadır. Araştırma nüfusunu, İnci Sözlük üzerinde “eşcinsel, gay, lezbiyen, biseksüel ve transeksüel“ başlıkları altında yer alan tüm iletiler oluşturmaktadır. Örneklem içerisine 2010-2017 tarihleri arasında ilgili başlıklarda “popüler” kategorisinde yer alan tüm iletiler dahil edilmiş olup; araştırma 01.01.2018-31.01.2018 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Popüler kategorisinde yer alan iletilerin örnekleme dahil edilmesinin temel nedeni; bu kategoride yer alan iletilerin görünürlüklerinin diğer iletilere göre daha yüksek olmasıdır. Araştırma nesnesi olarak İnci Sözlüğün seçilmesinin temel nedeni ise; sözlüğün kullandığı argo ve cinsiyetçi dildir. Bu temel nedene ek olarak, Ekşi Sözlük’ten sonra katılımcı bir sözlük olarak İnci Sözlüğün Türkiye’de en fazla giriş sayısına sahip ikinci sözlük olması ve Ekşi Sözlük’te doğrudan nefret söylemi içeren iletilerin bir kampanya ile silinmesi araştırma nesnesi olarak İnci Sözlüğün tercih edilmesinde etkili olmuştur.

2.2. Araştırmanın Yöntemi ve Araştırma Soruları

Çalışma kapsamında 2010-2017 tarihleri arasında; İnci Sözlük içerisinde “eşcinsel, gay, lezbiyen, biseksüel ve transeksüel” başlıkları altında popüler kategorisinde yer alan iletiler içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Krippendorf, içerik analizi yöntemini tekrarlanabilir ve geçerli anlamlar çıkarmaya yönelik bir araştırma tekniği olarak tanımlanmakta olup; araştırmacının tekniği, içgörüsü ve konuya göre gösterebildiği değişime rağmen bir bilimsel bir yöntem olarak güvenilebilir ve yorumlanabilir veriler ortaya koyabilmektedir (Krippendorff, 2003: 18-19). Bu bağlamda içerik analizi kodlama

tablosunda yer alan ana kategoriler oluşturulurken, alanyazında Öztekin (2015), Candansayar (2009), Segal (1992), Candansayar (2011), Cengiz (2004), Gelgeç ve Öktem (2008), Kılıç (2011)'in çalışmaları temel alınmıştır. Bu doğrultuda, kodlama analizi tablosunda yer alan kategoriler, iletilerin doğrudan/dolaylı cinsel kimlik temelli nefret söylemi içerme durumu, farklı cinsel yönelimlerin dini ve toplumsal açıdan cinsel bir sapkınlık unsuru olarak temsili; tıbbi açıdan psikolojik bir hastalık olarak temsili; hegemonik erkeklik kurgularına zarar veren bir olgu olarak temsili; mizah, komedi ve eğlence unsuru olarak temsili biçiminde belirlenmiştir. Araştırmanın güvenilirliği ve geçerliliğini sağlamak için , incelenen kategorilere “diğer” değişkeni eklenerek hatalar engellenmeye çalışılmıştır ve kodlama süreci Krippendorff'un tekrara dayanan içerik analizi anlayışına bağlı olarak gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, araştırmada objektif sonuçlara ulaşmak amacı ile iletiler araştırmacı tarafından iki defa kodlanmış olup; araştırmanın geçerlilik düzeyi %92,3 olarak hesaplanmıştır. Araştırmanın temel soruları ise şu şekilde yapılandırılmıştır:

1. İnci Sözlük içerisinde incelenen başlıklar altında yer alan iletiler, nefret söylemi içerme açısından sayısal olarak nasıl bir dağılım göstermektedir?
2. İnci Sözlük içerisinde incelenen başlıklar altında nefret söylemi içeren iletiler; doğrudan ve dolaylı nefret söylemi içermeleri açısından sayısal olarak nasıl bir dağılım göstermektedir?
3. İnci Sözlük içerisinde incelenen başlıklarda nefret söylemi içeren iletiler; farklı cinsel yönelimlerin temsili açısından oluşturulan alt kategorilere göre sayısal olarak nasıl bir dağılım göstermektedir?

2.3. Araştırmanın Bulguları

Araştırma kapsamında 2010-2017 yılları arasında; İnci Sözlük içerisinde “eşcinsel, gay, lezbiyen, biseksüel ve transeksüel“ başlıkları altında popüler kategorisinde yer alan toplam 103 ileti tespit edilmiştir. İnceleme yapılan dönemden sonra ilgili iletilerde değişiklik olması veya silinmesi mümkündür.

Tablo 1: İnci Sözlük İçerisinde İncelenen Başlıklarda Yer Alan İletilerin Cinsel Kimlik Temelli Nefret Söylemi İçerme Açısından Dağılımı

İncelenen Başlıklarda Yer Alan Tüm İletiler											
Eşcinsel Başlığı Altında Yer Alan İletiler		Gay Başlığı Altında Yer Alan İletiler		Lezbiyen Başlığı Altında Yer Alan İletiler		Biseksüel Başlığı Altında Yer Alan İletiler		Transeksüel Başlığı Altında Yer Alan İletiler		Tüm Başlıklar Altında Yer Alan İletiler	
Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran
18	%17,5	28	%27,2	20	%19,4	19	%18,4	18	%17,5	103	%100
İncelenen Başlıklarda Nefret Söylemi İçeren İletiler											
Eşcinsel Başlığı Altında Yer Alan İletiler		Gay Başlığı Altında Yer Alan İletiler		Lezbiyen Başlığı Altında Yer Alan İletiler		Biseksüel Başlığı Altında Yer Alan İletiler		Transeksüel Başlığı Altında Yer Alan İletiler		Tüm Başlıklar Altında Yer Alan İletiler	
Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran
10	%9,7	18	%17,5	12	%11,6	12	%11,6	17	%16,53	69	%66,93
İncelenen Başlıklarda Nefret Söylemi İçermeyen İletiler											
Eşcinsel Başlığı Altında Yer Alan İletiler		Gay Başlığı Altında Yer Alan İletiler		Lezbiyen Başlığı Altında Yer Alan İletiler		Biseksüel Başlığı Altında Yer Alan İletiler		Transeksüel Başlığı Altında Yer Alan İletiler		Tüm Başlıklar Altında Yer Alan İletiler	
Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran
8	%7,8	10	%9,7	8	%7,8	7	%6,8	1	%0,97	34	%33,07

Tablo-1’de görüldüğü üzere araştırma kapsamında incelenen başlıklarda yer alan toplam 103 iletinin %66,93’ü cinsel kimlik temelli nefret söylemi içerirken; %33,07’si içermemektedir. İncelenen iletilerin başlıklara göre dağılımı incelendiğinde; araştırma döneminde İnci Sözlük içerisinde “eşcinsel” başlığı altında yer alan iletilerin oranı %17,5 olup; bu başlıkta yer alan iletilerin %9,7’si nefret söylemi içermekte; %7,8’i nefret söylemi içermemektedir. Gay başlığı altında yer alan iletilerin ise toplam iletilere oranı %27,2 olup; bu başlıkta yer alan iletilerin %17,5’i nefret söylemi içerirken; %9,7’si içermemektedir. Lezbiyen başlığı kategorisinde yer alan iletilerin tüm kategoriler arasındaki oranı ise %19,4 oranında tespit edilmiş olup; bu başlıkta nefret söylemi içeren iletilerin oranı %11,6; içermeyen iletilerin oranı %7,8’dir. Biseksüel başlığı altında yer alan iletilerin ise toplam iletiler arasındaki oranı %18,4’dür. Bu iletilerin ise %11,6’sı nefret söylemi içerirken; %6,8’i nefret söylemi içermemektedir. Transeksüel başlığı altında yer alan iletilerin oransal dağılımı ise %17,5 olup; bu iletilerin %16,53’ü nefret söylemi içermekte olup; %0,97’si içermemektedir. Diğer kategorisinde ise incelenen tüm

başlıklarda herhangi bir iletiye rastlanmamıştır. Bu bağlamda, araştırmanın İnci Sözlük içerisinde incelenen başlıklar altında yer alan iletilerin nefret söylemi içerme açısından sayısal olarak nasıl bir dağılım gösterdiğine yönelik geliştirilen araştırmanın birincil sorusu incelenen tüm kategoriler içerisinde cinsel kimlik temelli nefret söylemi içeren iletilerin sayısal olarak; içermeyen iletilere göre daha fazla olduğu biçiminde cevaplanmıştır.

Tablo 2: İnci Sözlük İçerisinde İncelenen Başlıklarda Yer Alan İletilerin Cinsel Kimlik Temelli Doğrudan/Dolaylı Nefret Söylemi İçerme Açısından Dağılımı

	Eşcinsel Başlığı Altında Yer Alan İletiler		Gay Başlığı Altında Yer Alan İletiler		Lezbiyen Başlığı Altında Yer Alan İletiler		Biseksüel Başlığı Altında Yer Alan İletiler		Transeksüel Başlığı Altında Yer Alan İletiler		Tüm Başlıklar Altında Yer Alan İletiler	
	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran
Nefret Söylemi İçeren Tüm İletiler	10	%14,5	18	%26,05	12	%17,4	12	%17,4	17	%24,65	69	%100
Doğrudan Nefret Söylemi İçeren İletiler	5	%7,25	11	%15,95	3	%4,35	1	%1,45	5	%7,25	25	%36,2
Dolaylı Olarak Nefret Söylemi İçeren İletiler	5	%7,25	7	%10,1	9	%13,5	11	%15,95	12	%17,4	44	%63,8
Diğer	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0

Tablo-2’de görüldüğü üzere İnci Sözlük üzerinde “eşcinsel, gay, lezbiyen, biseksüel ve transeksüel“ başlıkları altında cinsel kimlik temelli nefret söylemi içeren tüm iletilerin %63,8’i dolaylı olarak nefret söylemi içerirken, %36,2’si doğrudan nefret söylemi içermektedir. Eşcinsel başlığı içerisinde yer alan iletilerin, nefret söylemi içeren tüm iletiler içerisindeki oranı %14,5 olup; bu iletilerde doğrudan ve dolaylı olarak üretilen nefret söylemi %7,25’lik oranlarla eşit olarak dağılmıştır. Gay başlığı altında yer alan

iletilerin ise nefret söylemi içeren tüm iletiler arasındaki oranı %26,05 olup; doğrudan nefret söylemi içeren iletilerin oranı %15,95, dolaylı nefret söylemi içeren iletilerin oranı %10,1'dir. Lezbiyen başlığı altında yer alan tüm içeriklerin ise nefret söylemi içeren tüm iletiler arasındaki oranı %17,4 oranında tespit edilmiştir. Bu kategoride yer alan iletilerin %4,35'i doğrudan, %13,5'i dolaylı olarak üretilen nefret söylemi içermektedir. Biseksüel başlığı altında yer alan iletilerin tüm nefret söylemi içeren iletiler arasındaki oranı ise %17,4 olup; bu iletilerin %1,45'i doğrudan ve %15,95'i dolaylı olarak oluşturulan nefret söylemi içermektedir. Transeksüel başlığı altında yer alan iletilerin ise tüm nefret söylemi içeren iletiler arasındaki oranı %24,65'dir. Bu iletilerin ise %7,25'inde doğrudan, %17,4'ünde ise dolaylı olarak üretilen cinsel kimlik temelli nefret söylemi belirlenmiştir. Diğer kategorisinde ise incelenen tüm başlıklarda herhangi bir iletiye rastlanmamıştır. Bu bağlamda, araştırmanın İnci Sözlük içerisinde incelenen başlıklar altında nefret söylemi içeren iletilerin doğrudan ve dolaylı nefret söylemi içermeleri açısından sayısal olarak nasıl bir dağılım gösterdiğine yönelik geliştirilen araştırmanın ikinci sorusu, genel toplam, lezbiyen, transeksüel, biseksüel başlıkları altında dolaylı nefret söylemi içeren iletilerin sayısal olarak daha fazla olduğu; gay başlığı altında ise doğrudan nefret söylemi içeren iletilerin daha yüksek bir oransal dağılıma sahip olduğu ve eşcinsel başlığı altında doğrudan ve dolaylı nefret söylemi içeren iletilerin sayısal olarak eşit olduğu biçiminde cevaplanmıştır.

Tüm başlıklarda doğrudan nefret söylemi içeren iletilerin küfür, hakaret ve aşağılama içerdiği tespit edilmiş olup; eşcinsel başlığı altında bu kategoride yer alan iletilere örnek olarak domalte.ikertatlican adlı inci sözlük yazarının “dıbına ç.ktığının trollü” ve lucky yigido'nun “bkz: mal adam” yorumları verilebilir. Bu örneklerde birinci yazar; eşcinsel bireylere yönelik küfür içeren cinsel bir saldırıdan bahsederken; ikinci yazar cinsel yöneliminden dolayı eşcinsel bireylere hakaret edip; aşağılamaktadır. Gay başlığı altında yer alan iletilerde doğrudan nefret söylemi içeren içeriklere örnek olarak ise; kutsal green isimli yazarın “tüm gaylerin a.k huur çocukları”, herekate isimli yazarın “A.k lara denir kısaca”, yorumları verilebilir. Örneklerde görüldüğü üzere; iki yazarda gay bireyleri cinsel yönelimleri nedeni ile ötekileştirilmekte ve bu ilişki biçimlerini sürdüren

erkekleri hakaret, küfür ve aşağılamaya maruz bırakılarak nefret söyleminin nesnesi haline getirilmektedir. Ayrıca, bu kategoride doğrudan nefret söylemi içeren iletilerin sayısal olarak fazlalığı; hegemonik erkeklik kodları çerçevesinde, erkekler arası cinsel yakınlaşmanın “erkeklik” olgusuna zarar veren bir unsur olarak görülmesi ile ilintili olarak yorumlanabilir. Lezbiyen başlığı altında yer alan iletilerde ise doğrudan nefret söylemi içeren iletilere örnek olarak ise senbuyukizimisanavercem isimli yazarın “o ya..ak girmemiş a.larını bana saklıyorlar, a.k lezbiyenler” ve junior zenci isimli yazarın “a.lı a.lıyı .ıkermi lan, mal bunlar” yorumları verilebilir. Örneklerde, birinci yazar cinsel ilişki biçiminde güç atfedilen erkek cinsel organa sahip olduğundan dolayı lezbiyen ilişki biçimini aşağılarken; ikinci yazar ise iki kadın arasındaki cinsel ilişkinin erkek olmadığı için gerçekleşmeyeceğini yönelik düşüncesini lezbiyen bireylere hakaret ederek göstermektedir. Bu kategoride yer alan yorumlarda kadınlar arasındaki cinsel ilişkinin aşağılanması; cinsellikte belirleyici olanın erkek olduğu yönündeki hegemonik erkeklik düşüncesi ile bağlantılı olarak değerlendirilebilir. İletim paylaşılan “biseksüel” başlığı altında yer alan yorumlarda ise sınırlı sayıda doğrudan nefret söylemi içeren iletiye rastlanmıştır. Bu yorumlara örnek olarak doğrudan hakaret içeren kaç geliyorum adlı sözlü yazarının “bi bitmedi .ıbına k.dum i.neleri * * “ ifadesi verilebilir. Örnekte görüldüğü üzere yazar, bir küfür olan “i.ne” sözcüğü ile biseksüel bireyler arası bağ kurmakta ve cinsel şiddet içeren bir küfürle biseksüelleri aşağılamaktadır. Transeksüel başlığı altında doğrudan nefret söylemi içeren iletilerin ise transeksüel bireylerin cinsiyet değiştirmesi üzerine temellendiği ve bu kişilerin seks işçiliği ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Bu yorumlara örnek olarak orgasmantron isimli yazarın “3 Bacaklı y.lloz “ ifadesi verilebilir. Bu yorumda yer alan “üç bacak” tanımlaması ile yazar erkek cinsel organına gönderme yaparken, kadınlara yönelik aşağılama amaçlı kullanılan “yelloz” ifadesi transeksüelliği ötekileştirerek ile doğrudan nefret söylemi üretmektedir.

Tüm başlıklarda dolaylı olarak nefret söylemi içeren iletilerin ise abartma, yükleme ve çarpıtma içerdiği tespit edilmiş olup; eşcinsel başlığı altında bu kategoride yer alan iletilere örnek olarak “Neyzen Teyfik” isimli İnci Sözlük yazarının “bildiğin muallak” ifadesi ve Canan Milagros” isimli sözlük yazarının “Onlara gidince dine göre

topluma göre sen ne olacaksın acaba??” isimli iletileri verilebilir. Birinci örnekte yazar; “muallak” tanımı üzerinden eşcinsel bireyleri cinsel yönelimlerinden dolayı ötekileştirmekte ve belirsiz tanımı ile cinsel kimliklerini çarpıtarak nefret söylemi üretmektedir. İkinci örnekte ise yazar; toplum ve din gibi egemen ideolojinin taşıyıcı unsurlarına referans vererek; eşcinsel bireylerin potansiyel birer tehdit olduğunu vurgulamaktadır. Gay başlığı altında ise dolaylı olarak nefret söylemi içeren içeriklere örnek olarak “Coco stars” isimli sözlük yazarının “Böyle bir şey olması çok tuhaf ! “ isimli yorumu ve matreyna adlı yazarın “uzak durmanız gerekir” yorumu verilebilir. Birinci örnekte, yazar erkekler arasındaki cinsel ilişki biçimini kendi toplumsal referans çerçevesine bağlı olarak oldukça garip olarak nitelendirerek ötekileştirmektedir. İkinci örnekte ise yazar; gay olmanın normal bir durum olmadığını bu yüzden “normal” olarak gördüğü heteroseksüel bireylerin bu kişilerden uzak durmaları gerektiğini savunmakta olup; farklı cinsel yönelimleri çarpıtarak ötekileştirmektedir. Lezbiyen kategorisinde dolaylı nefret söylemi içeren iletilere; “harbimanyak” isimli yazarın “bende erkek lezbiyenim, lezbiyen kızlar eklesin.” yorumu ve “biskrem bidaha s..mirem” isimli kullanıcının “beni de dene lütfennnnn!, daha memnun kalırsın” yorumları verilebilir. Örnekte görüldüğü üzere; iki yazar da kadınlar arasındaki cinsel ilişkiyi gerçekçi bulmamış ve lezbiyenlerin bir erkek tarafından cinsel tatmine ihtiyaç duydukları yönünde yorumlar yapmıştır. Biseksüel kategorisi altında ise; dolaylı nefret söylemi içeren iletilere örnek olarak ise; urgot isimli kullanıcının “Beyler anladım ki biciksüel değilim. bildiğin straight erkeğim, eşcinsel yada biciksüel, travesti demek değildir. tranciksüellik farklı bir dünya ki ben de karşıyım buna.” ifadesi verilebilir. Bu yorumda yazar, heteroseksüel bir erkek olmayı biseksüelliğe karşı olumlayıp; normatif cinsiyet kodlarını yeniden inşa etmiş olup; “biseksüel” ifadesi ile bir cinsel yönelim olarak biseksüelliği yapı bozumuna uğratmıştır. Ayrıca, böyle şeylere karşı olduğunu dile getirerek; biseksüel eğilimleri olmasına rağmen “biseksüellik” karşıtı bir nefret söylemi üretmiştir. Transeksüel başlığı altında bu kategoride yer alan iletilere örnek olarak ise; “Younessbfy” isimli kullanıcı diğer erkekleri transeksüellere karşı uyardığı “Beyler gecen kusadasındayım arkadaşla denizde yüzüyom sonra arkamizdan bi kadın geldi merhaba

gençler dedi dedik merhaba falan ole sohbet ediyoz hangi üni fln neyse sonra dediki benim eve gelin isterseniz arkadaş abaza tabi direk tamam dedi benimde isim vardı ben gelmiyim dedim neyse aradan 3 4 saat gecti arkadaş bi geldi aklıyo, dedim noldu lan dedi kadın transeksüel miymiş travestiymiş arkadaşlarıda varmış evde buna bir gibmisler cocugun ustunde kirbac izleri falan var bide disari cikamiyo neyse 5 6 gun zor tuvalete gitti, sonra iyleşti beyler siz siz olun herkese guvenmeyin!” iletisi verilebilir. Bu iletide, net bir biçimde görüldüğü üzere, transeksüel bireyler heteroseksüel erkekler ve onların erkekliklerine zarar veren kişiler olarak sunulup; ötekileştirilmiş ve fiziksel tehdit unsuru olarak görülüp; kaçınılması gereken bireyler olarak kodlanmıştır.

Tablo 3: İnci Sözlük İçerisinde İncelenen Başlıklarda Cinsel Kimlik Temelli Nefret Söylemi İçeren İletilerin Cinsel Yönelimlerin Temsili Açısından Dağılımı

	Eşcinsel Başlığı Altında Yer Alan İletiler		Gay Başlığı Altında Yer Alan İletiler		Lezbiyen Başlığı Altında Yer Alan İletiler		Biseksüel Başlığı Altında Yer Alan İletiler		Transeksüel Başlığı Altında Yer Alan İletiler		Tüm Başlıklar Altında Yer Alan İletiler	
	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran
Nefret Söylemi İçeren Tüm İletiler	10	%14,5	18	%26,05	12	%17,4	12	%17,4	17	%24,65	69	%100
Dini ve Toplumsal Açından Cinsel Bir Sapkınlık Unsuru Olarak Temsil	2	%2,9	8	%11,6	4	%5,8	2	%2,9	4	%5,8	20	%29
Tıbbi Açından Psikolojik Bir Hastalık Olarak Temsil	1	%1,45	2	%2,9	0	%0	0	%0	2	%2,9	5	%7,25
Hegemonik Erkeklik Kurgusuna Zarar Veren Bir Olgular Olarak Temsil	2	%2,9	1	%1,45	2	%2,9	2	%2,9	6	%8,7	13	%18,85
Mizah, Komedi ve Eğlence	5	%7,25	7	%10,1	4	%5,8	6	%8,7	5	%7,25	31	%39,1

Unsuru Olarak Temsil												
Diğer	0	%0	0	%0	2	%2,9	2	%2,9	0	%0	0	%5,8

Tablo-3’de görüldüğü üzere; İnci Sözlük içerisinde incelenen tüm başlıklarda yer alan iletiler, cinsel kimlik temelli nefret söyleminin temsiline yönelik oluşturulan alt kategoriler ekseninde incelendiğinde tüm başlıklarda oransal dağılım olarak ilk sırada %39,1’lik oranla mizah, komedi ve eğlence unsuru olarak sunum, ikinci sırada %29’luk oranla dini ve toplumsal açıdan bir sapkınlık unsuru olarak temsil, üçüncü sırada %18,85’lik bir oranla hegomonik erkeklik açısından erkeklik kimliğine zarar veren bir öge olarak sunum, dördüncü sırada %7, 25’lik oranla tıbbi açıdan psikolojik bir hastalık olarak temsil ve son sırada %5,8’lik oranla diğer kategorisi yer almaktadır. Eşcinsel başlığı altında yer alan nefret söylemi içeren iletiler; farklı cinsel yönelimlerin temsiline yönelik geliştirilen kategoriler çerçevesinde incelendiğinde ise; ilk sırada %7,25’lik oranla eşcinselliğin mizah, eğlence ve komedi unsuru olarak sunumu, ikinci sırada %2,9’luk oranlarla dini ve toplumsal açıdan sapkınlık ve hegemonik erkeklığe zarar veren bir unsur olarak temsili, son sırada ise %1,45’lik bir oran ile psikolojik hastalık olarak sunumu yer almaktadır. Gay başlığında yer alan iletilerin dağılımında ise; ilk sırada %11,6’lık oranla erkekler arası cinsel ilişkinin dini ve toplumsal açıdan sapkınlık olarak değerlendirildiği iletiler; ikinci sırada %10,1’lik oranla mizah, komedi ve eğlence unsuru olarak temsil edildiği iletiler, üçüncü sırada %2,9’luk oranla psikolojik bir hastalık olarak görüldüğü iletiler ve son sırada %1,45’lik oranla hegomonik erkeklığe zarar veren bir öge olarak değerlendirildiği iletiler yer almaktadır. Lezbiyen başlığında ise ilk sırada %5,8’lik oranlarla kadınlar arası cinsel ilişkinin mizah, komedi ve eğlence amaçlı olarak sunulduğu ve dini/toplumsal açıdan sapkınlık olarak değerlendirildiği iletiler, ikinci sırada ise %2,9’luk oranlarla hegomonik erkeklik biçimlerine zarar verdiği yönünde oluşturulan iletiler ve diğer kategorisindeki içerikler yer almaktadır. Biseksüel başlığı altında ise birinci sırada %8,7’lik oranla her iki cinse karşı cinsel yönelimlerin mizah, komedi ve eğlence unsuru olarak değerlendirildiği iletiler, ikinci sırada %2,9’luk oranlarla toplumsal ve dini açıdan bir sapma olarak değerlendirildiği, hegomonik erkeklik kurgusuna zarar

verdiği biçiminde şekillenen iletiler ve diğer kategorisindeki içerikler yer almaktadır. Lezbiyen ve biseksüel kategorilerinde iki yönelimin de psikolojik bir hastalık olarak görüldüğü herhangi bir iletiye rastlanmamıştır. Transeksüel başlığı altında ise, iletilerin dağılımı açısından ilk sırada %8,7’lik bir oranla transeksüelliğin hegomonik erkeklik kurgusuna zarar verdiği yönünde biçimlenen içerikler; ikinci sırada %7,25’lik oranla mizah, komedi ve eğlence unsuru olarak kodlandığı yorumlar, üçüncü sırada %5,8’lik oranla dini ve toplumsal açıdan bir sapkınlık olarak nitelendirildiği ve son sırada ise %2,9’luk oranla psikolojik bir hastalık olarak tanımlandığı ifadeler yer almaktadır. Bu bağlamda, İnci Sözlük içerisinde incelenen başlıklarda nefret söylemi içeren iletilerin farklı cinsel yönelimlerin temsili açısından oluşturulan alt kategorilere göre sayısal olarak nasıl bir dağılım gösterdiğine yönelik araştırmanın üçüncül sorusu, genel toplam, eşcinsel, biseksüel kategorilerinde oransal olarak en yüksek dağılıma sahip birinci kategorinin mizah, eğlence ve komedi unsuru olarak temsil, lezbiyen başlığı altında eşit oranlarda mizah, eğlence ve komedi unsuru olarak temsil ve dini/toplumsal açıdan cinsel sapkınlık olarak sunum, gay başlığı altında dini ve toplumsal açıdan cinsel bir sapkınlık unsuru olarak temsil ve transeksüel başlığı altında hegomonik erkeklik kurgularına zarar veren bir olgu olarak sunum olduğu biçiminde cevaplanmıştır.

İncelenen iletilerde, farklı cinsel kimliklerinin dini ve toplumsal açıdan cinsel bir sapkınlık unsuru olarak sunulduğu iletiler; genelde bu yönelimlerinin toplumsal yapıya zarar verdiği ve din/ahlak kurallarına aykırı bir yaşam biçimi olduğu biçiminde şekillenmiştir. Eşcinsel başlığı altında; bu kategoride yer alan iletilere Canan Milagros isimli kullanıcının “Onlara gidince dine göre topluma göre, sen ne olacaksın acaba beyin fukarası:” yorumu örnek olarak verilebilir. Örnekte görüldüğü üzere; yazar egemen ideolojinin taşıyıcı araçları olarak toplum ve dinin önkabullerini eşcinsel bireyleri ötekileştirmek için bir referans olarak almaktadır. Gay başlığı altında bu kategoride yer alan iletilere örnek olarak ise, matreyna adlı kullanıcının “uzak durmak gerek”, coco stars isimli kullanıcının “böyle bir şey olması çok tuhaf” yorumları verilebilir. Bu örneklerde yazarlar temelde dini ve toplumsal önkabuller eşliğinde örtük olarak gay bireyleri tehlikeli ve tuhaf olarak nitelendirmektedir. Lezbiyen başlığı altında ise bu kategoride yer alan

iletilere örnek olarak Diliminucu isimli kullanıcının “kesinlikle turklere yakışmıyor” yorumu verilebilir. Bu örnekte yazar; kadınlar arası cinsel ilişkinin Türk toplumunda kabul görmeyeceğine yönelik egemen söylemi yeniden üretmektedir. Biseksüel başlığı altında bu kategoride yer alan iletilere ise müftüye kafa atan imam isimli kullanıcının “umarım ben değilimdir lan bu yoksa çok ayıp etmiş olur bana bünyem” iletisi verilebilir. Örnekte görüldüğü üzere; yazar toplumsal kalıp yargılara bağlı olarak biseksüelliği kendi bünyesinde olmasını istemediği bir durum olarak tanımlamaktadır. Transeksüel başlığı altında ise bu kategoride yer alan iletilere örnek olarak; aloha isimli kullanıcının “böyle saçma başlıklar açıp, böyle ahlaksız entry'ler girmek haysiyetli ve vatansever bir türk gencine yakışmıyor kardeşim” yorumu verilebilir. Bu yorumda yazar; toplumsal ön kabuller eşliğinde vatansever ve haysiyetli olarak tanımladığı Türk kimliğine sahip bireylerin transeksüel başlığına yazmasının bile ahlaksızlık olduğunu söyleyerek, resmi ideolojik söylem ekseninde transeksüel bir cinsel kimliği tamamen reddetmiştir.

İncelenen iletilerde farklı cinsel yönelimlerin tıbbi açıdan hastalık olarak nitelendirildiği iletiler ise; bu eğilimlerin tedavi edilmesi gereken psikolojik bozukluklar olduğu yönünde şekillenmektedir. Bu kategori içerisinde “biseksüel” ve “lezbiyen” başlıkları altında doğrudan bir iletiye rastlanmamış olup; “eşcinsel”, “gay” ve “transeksüel” başlıkları arasında ise sınırlı sayıda ileti tespit edilmiştir. Eşcinsel başlığı altında bu kategoride yer alan iletilere örnek olarak Canan Milagros isimli kullanıcının “onlara gidince tıbbi göre sen ne olacaksın?” iletisi örnek olarak verilebilir. Bu içerikte yazar; eşcinselliği tedavi edilmesi gereken bir hastalık olarak ele alarak; onlarla temas eden bireylerin de dolaylı olarak psikolojik sorunları olduğu vurgusunu yapmaktadır. Gay başlığında ise bu kategoride yer alan iletilere örnek olarak; xnigh isimli kullanıcının “Hastalıklı Bi olay yani kim ister ki? yorumu verilebilir. Örnekte görüldüğü üzere yazar gay olmayı hasta olmakla ilişkilendirmiştir ve psikolojik açıdan sağlıklı bir bireyin böyle davranmak istemeyeceğini belirtmiştir. Transeksüel başlığı altında ise bu kategoride yer alan iletilere örnek olarak, vejetaryan kaplan isimli kullanıcının “ya..anı olan kız, hasta bunlar!” yorumu verilebilir. Bu içerikte yazar, transeksüel olmakla çift cinsiyetli olmayı bağdaştırmakta ve psikolojik bir rahatsızlıkla ilişkilendirmektedir.

İncelenen iletilerde, farklı cinsel yönelimlerin erkeklik kimliğine zarar verdiği biçiminde şekillenen iletiler ise; temelde hegemonik erkeklik kodları ile bağlantılıdır. Bu iletilerde; erkekler arasındaki cinsel yakınlık biçimleri, oluşturulmaya çalışılan eril kimliğe bir müdahale olarak algılanırken; kadınlar arası cinsel yakınlıklar bu kişilerin gerçek erkek bulamadıkları için bu ilişki biçimini tercih ettikleri biçiminde sunulmuştur. Eşcinsel başlığı altında bu kategoride yer alan iletilere örnek olarak; seksi kozalak isimli yazarın “olm geymisiniz lan siz .iberim sizi” isimli iletisi örnek olarak verilebilir. Örnekte görüldüğü üzere yazar; gay olan bireyleri erkeklik kurgusuna zarar veren unsurlar olarak gördüğünden dolayı cinsel şiddet uygulamakla tehdit etmektedir. Ayrıca, “erkek” olanın kendisi olduğunu vurgulayarak, cinsel egemenlik kurabilecek otorite olduğuna da dikkat çekmektedir. Gay başlığı altında ise bu kategoride yer alan iletilere örnek olarak rfgmsim isimli kullanıcının “kişisel tercih saygı duyarım ama .üt .ibtirmek nedir a.ın evladı.” yorumu verilebilir. Örnekte yazar; gayleri cinsel açıdan erkeğin üstün olduğu ilişki biçimine zarar veren ve erkeklik kimliğine zarar veren kişiler olarak kodlamıştır. Lezbiyen başlığı altında bu kategoride yer alan iletilere örnek olarak ise; tegan isimli kullanıcının “panpa dikkat et onlar sana dildo s.kmasın.” yorumu verilebilir. Bu örnekte yazar diğer bir kullanıcıyı lezbiyen ilişki esnasında hegemonik erkeklik kurgusuna zarar verebilecek bir davranışta bulunmaması için uyarmakta ve lezbiyenlerin erkek cinsel organı olmadan ilişki kuramayacağını ileri sürmektedir. Biseksüel başlığı altında bu kategoride yer alan ifadeler ise kaç geliyorum isimli kullanıcının “bi bitmedi .ıbına k.dum i.neleri * * isimli yorumu verilebilir. Bu örnekte yazar, “i.ne” ifadesi üzerinden biseksüellere küfretmekte ve cinsel şiddet içeren bir küfürle hegemonik erkeklik kodlarını yeniden inşa etmektedir. Transeksüel başlığında bu kategoride yer alan iletilere ise, civanmarley isimli kullanıcının “Beyler Alanya'ya tatile gitmiştim. Arkadaşlarla barlar sokağında geçiyorduk 3 tane k.rı bize doğru geliyordu ama k.rıları bi görseniz bi içim su neyse göz fekan kırtım sonra yanıma geldi ve maalesef acı gerçek o bi içim su k.rı yerine travesti çıktı bende yol verdim onlara ama hala hayal kırıklığı içindeyim A.K.” yorumu verilebilir. Yazar bu örnekte gerçekten kadın olmadıkları için bu kişilerle yakınlık kurmadığını ve dolaylı olarak da

olsa erkeklik kimliğine zarar verdiğini düşündüğü bu kişilerden dolayı hayal kırıklığı içinde olduğunu belirtmiştir.

İncelenen iletilerde, farklı cinsel yönelimlerin mizah, eğlence ve komedi unsuru olarak temsil edildiği içeriklerde ise; cinsel kimlikleri nedeni ile bu yönelimlere sahip olan kişilerle alay edildiği ve mizah amacıyla araçsallaştırıldıkları görülmüştür. Eşcinsel başlığı altında bu kategoride yer alan iletilere kafambuyuktusezeryanlaciktim isimli kullanıcı, “aferim lan.. al sana şuku.” ve Erkenbos.lyorumbiçareyim rumuzlu kullanıcının “(bkz: muallak) (bkz: gay) (bkz: top) (bkz: ozipcan) hehe şaka len şaka.” iletileri verilebilir. Örneklerde görüldüğü üzere; iki yazarda eşcinsel bireylere yönelik alaycı ve mizahi bir üslup benimsemiştir. Gay başlığı altında bu kategoride yer alan iletilere örnek olarak ise kral karga isimli kullanıcının “mesela ben ayooğğlll “ yorumu verilebilir. Bu örnekte yazar, gaylerin kullandığını düşündüğü bir kelime olan “ayol” ifadesini mizah amaçlı kullanmaktadır. Lezbiyen başlığı altında ise bu iletilere tepecikker.anesi isimli kullanıcının “mahallenin lezbiyenleri caps” başlıklı içeriği verilebilir. Bu iletide yazar, bir caps üzerinde kadınlar arası cinsel ilişkiyi eğlencelik bir unsur olarak kodlamaktadır. Biseksüel başlığı altında bu iletilere örnek olarak ise; yaprak isimli bir kullanıcının başka bir kullanıcıya yönelik “ben talibim sana Arzu ha, ha” ifadesi verilebilir. Bu iletide yazar biseksüel ilişkiyi diğer bir yazarla kendi arasında bir mizah unsuru haline getirmektedir. Transeksüel başlığı içerisinde ise; bu iletilere örnek olarak yodostumyo isimli yazarın “Onlar da insan bikere taam mı!” yorumu ve todg isimli kullanıcının “Kadinadam Kih kih kih” ifadesi verilebilir. Örneklerde görüldüğü üzere; cinsel yönelimlerinden ve fiziksel görüntülerinden dolayı transeksüeller bu yorumlarda bir komedi unsuru ve alay edilecek nesne olarak kodlanmıştır. Diğer kategorisinde ise sadece lezbiyen ve biseksüel başlıklarında sınırlı sayıda ileti tespit edilmiş olup; bu kategoride yer alan iletilerin daha çok farklı cinsel yönelimlere sahip bireylerin cinsel tatmin amaçlı araçsallaştırılması üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Bu iletilere örnek olarak; lezbiyen başlığı altında “mamaduyedy.rragi” isimli kullanıcının “en iyi 10 lezbiyen filmi .m z.t meme” ve biseksüel başlığı altında sağdansoldans.ken isimli kullanıcının “o iyiymiş mk her 2 cinside gibebiliyoz nerden kayıt olabiliriz?” yorumları verilebilir. Yorumlarda görüldüğü üzere;

yazarlar her iki cinsel yönelime sahip bireyleri de erkek cinsel organına sahip olmalarına bağlı olarak iktidarın kendilerinde olduğunu düşündüklerinden dolayı kendi cinsel ihtiyaçlarını tatmin edebilecek birer araç olarak değerlendirmektedir.

Genel Değerlendirme ve Sonuç

Türkiye’de resmi ideolojik söylem doğrultusunda kamusal alan içerisinde farklı cinsel kimliklere yönelik olarak sürekli olarak ayrımcılık ve ötekileştirme pratikleri tezahür etmektedir. Geleneksel kitle iletişim araçları ve gündelik yaşam pratikleri ekseninde üretilen cinsel kimlik temelli nefret söylemi, yeni medya platformlarının anonim ve denetimsiz yapısına bağlı olarak kolayca yayılma imkanı bulabilmektedir. Bu bağlamda, yeni medya temelli katılımcı bir sözlük olan İnci Sözlük üzerinde cinsel temelli nefret söyleminin üretimi ve temsilini incelemek amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada; bu platform üzerinde yoğun bir biçimde nefret söylemi üretildiği ve farklı cinsel yönelimlerin toplumsal ön yargılar ekseninde temsil edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma verilerine bağlı olarak incelenen tüm başlıklarda cinsel kimlik temelli nefret söylemi içeren iletilerin içermeyen iletilere göre sayısal olarak daha fazla olması, İnci Sözlüğün argo ve cinsiyetçi yapısı ile bağlantılı olarak değerlendirilebilir. İncelenen başlıkların büyük çoğunluğunda ise dolaylı olarak üretilen nefret söylemi oranının doğrudan üretilen nefret söylemine kıyasla oransal olarak fazlalığı, geleneksel kitle iletişim araçları ile üretilen dolaylı ötekileştirme pratiklerinin İnci Sözlük üzerinde yansımaları olarak okunabilir. Ancak, tüm kategorilerde doğrudan küfür, hakaret ve aşağılama yolu ile üretilen cinsel kimlik temelli nefret söylemi ile bağlantılı içerikler tespit edilmiştir. Öztekin (2015), Skirky (2008) ve George ve Scerri’nin (2007) bu konudaki çalışmaları dikkate alınarak; bu sonuçlar gündelik hayatta ötekileştirilen kitlelerle karşılaşma imkanı bulamayan grupların katılımcı sözlüklerin kollektif ve denetimsiz yapısından yararlanarak daha kolay nefret söylemi üretebildikleri biçiminde yorumlanabilir. Farklı cinsel kimliklerin temsili açısından ise; İnci Sözlük yazarlarının din ve toplum gibi referans noktaları üzerinden yaptıkları olumsuz değerlendirmeler, Foucault’un iktidarın beden üzerindeki kontrolü savı ve Althusser’in devletin ideolojik aygıtları yaklaşımlarına bağlı olarak egemen ideolojinin yeni medya üzerinde tezahürü

olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, nefret söylemi içeren bu içerikler Aygül (2010) ve İnceoğlu ve Çoban'ın (2014)'un vurguladığı üzere; Türkiye'de Türk, Müslüman ve heteroseksüel bireylerin ideal vatandaş olarak sunulduğu toplumsal yapıya bağlı olarak, cinsel kimlikleri nedeni ile LGBT bireylere yönelik olarak gerçekleştirilen sistematik ötekileştirme pratiklerinin katılımcı sözlüklere yansımaları biçiminde yorumlanabilir. İnci Sözlükte, LGBT eğilimlerin psikolojik açıdan bir hastalık olarak değerlendirildiği iletiler ise; Candansayar'ın (2009) belirttiği üzere; bu yönelimlerin tıbbi açıdan günümüzde hastalık olarak görülmemesine rağmen, toplumsal olarak hala tedavi edilmesi gereken bir rahatsızlık olarak algılanması ile bağlantılı olarak değerlendirilebilir. İnci Sözlük yazarlarının LGBT bireylerin hegomonik erkeklığe zarar verdikleri yönündeki değerlendirmeleri ise; sözlüğün cinsiyetçi ve argo yapısının Cengiz'in (2004) hegomonik erkeklik tanımında vurguladığı üzere; kavramın kendi yapısı dışında kalan tüm erkekler ve kadınlara yönelik iktidar amaçlı, saldırgan ve şiddet temelli söylemsel yapısı ile bağlantılı olarak değerlendirilebilir. Bu durum, sözlük yazarlarının lezbiyen/biseksüel bireyleri kendi cinsel ihtiyaçları açısından bir tatmin aracı değerlendirdiği iletiler ve gay/eşcinsel/transeksüel bireyleri erkeklik kodlarına zarar veren kişiler olarak kodladığı iletilerde açıkça görülebilmektedir. Sözlük yazarları tarafından farklı cinsel kimliklere sahip bireylerin mizah ve komedi amaçlı araçsallaştırılması ise; Gelgeç ve Öktem (2008) ve Kılıç'ın (2011) geleneksel medyada eşcinselliğin sunumuna yönelik gerçekleştirdikleri çalışmalarında bu kategoride ele alınabilecek temsil biçimleri tespit etmelerine bağlı olarak kitle iletişim araçlarında farklı cinsel yönelimlere sahip bireylerin seyirlik ve eğlencelik birer nesne haline getirilmesinin katılımcı bir sözlükte yansımaları olarak değerlendirilebilir.

Bu bağlamda, literatür taraması ve araştırma verilerine bağlı olarak tüm katılımcı e-sözlüklerin denetimsiz ve kullanıcı odaklı yapılarının nefret söylemi üretimi açısından potansiyel oluşturduğu sonucuna ulaşılabilir. Ancak, diğer katılımcı sözlüklere kıyasla İnci Sözlük erkekliği meşrulaştırıcı, argo yapısı ile özellikle cinsel kimlik temelli nefret söyleminin üretimi açısından oldukça uygun bir platform oluşturmaktadır. Dolayısıyla; İnci Sözlük üzerinde cinsel kimlik temelli nefret söyleminin üretimi ve yayılımını

engellemek ya da sınırlamak amacı ile bazı somut uygulamalar gerçekleştirilebilir. Ekşi Sözlük Nefret Denetleme projesine benzer bir proje İnci Sözlük’te cinsel kimlik temelli nefret söyleminin üretimini sınırlandırabilme potansiyeline sahiptir. Ayrıca, katılımcı sözlüklerde cinsel kimlik temelli nefret söyleminin üretimi ve dolaşımının engellenmesine yönelik olarak yeni medya okuryazarlığı/eleştirel medya okuryazarlığı eğitimi, katılımcı sözlüklerin ortaklaşa bir biçimde cinsel kimlik temelli nefret söylemi içeren iletilere karşı bir tutum benimsemesi, daha etkin denetim ve raporlama mekanizmalarının dolaşıma sokulması, nefret söylemi içeren iletilerin tespit edilip silinmesi, farklı cinsel yönelimler hakkında olumsuz kalıp yargıların/ötekileştirilme pratiklerinin ortadan kaldırılması için LGBT bireylerin haklarına yönelik olarak savunuculuk yapan sivil toplum örgütlerinin ya da aktivistlerin katılımcı sözlüklerde başlık açabilmesi ve diğer kullanıcılarla etkileşimli bir biçimde iletişim kurması gibi uygulamalarla İnci Sözlük başta olmak üzere tüm katılımcı sözlüklerde üretilen nefret söyleminin sınırlandırılması açısından ilerleme sağlanabilir.

KAYNAKÇA

AĞLAN, T. Cengiz ve ŞENSEVER, F. Levent (2010). Ulusal Basında Nefret Suçları: 10 Yıl, 10 Örnek, İstanbul: Sosyal Değişim Derneği Yayınları.

ALEXA; <https://www.alexacom.tr>, Erişim Tarihi: 16. 09. 2017.

ALTHUSSER, Louis (2003). İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları, (Çev:Alp Tümertekin), İstanbul: İthaki Yayınları.

AMERICAN PSYCHOLOGICAL ASSOCIATION; (2015). “Guidelines for Psychological Practice With Transgender and Gender Nonconforming People”, American Psychological Association, 70 (9), p. 832– 864.

ARTICLE 19; (2017). Challenging hate: Monitoring anti-LGBT “hate speech” and responses in Belarus, Kyrgyzstan, Moldova, Russia and Ukraine Report, <https://www.article19.orgLGBTHateSpeechReportAsia>, Erişim Tarihi: 15.01.2018.

- AVRUPA KONSEYİ; (2014). Cinsel Yönelim veya Cinsiyet Kimliği Temelli Ayrımcılıkla Mücadele Avrupa Konseyi Standartları, (Çev: KAOS GL Derneği), Strazburg: Avrupa Konseyi Yayıncılık.
- AYGÜL, Eser (2010). Facebook'ta Nefret Söyleminin Üretilmesi ve Dolaşıma Sokulması, (Editör), Tuğrul Çomu, Yeni Medyada Nefret Söylemi, İstanbul: Kalkedon Yayınları, s. 95-140.
- BACHMANN, L. Chaka and GOOCH, Becca (2017). LGBT in Britain: Hate Crime and Discrimination, <https://www.stonewallbritainhatecrime.pdf>, Erişim Tarihi: 15.01.2018.
- BANKS, James (2014). "Siberalemdede Sınır Aşan Nefret Söylemleri Konusunda Avrupa Düzenlemeleri: Yasal Düzenlemenin Sınırları", (Çev:Celalettin Dönmez), Küresel Bakış Dergisi, 4 (13), s. 33-48.
- BİLGE, Remzi (2016). "Sosyal Medyada Nefret Söyleminin İnşası ve Nefret Suçlarına İlişkin Yasal Düzenlemeler", Yeni Medya Dergisi, 1 (2), s.1-14.
- BiNARK, Mutlu ve ÇOMU, Tuğrul (2012). "Sosyal Medyanın Nefret Söylemi için Kullanılması İfade Özgürlüğü Değildir!", <https://yenimedya.wordpress.com/sosyal-medyanin-nefret-soylemi-icin-kullanilmasi-ifade-ozgurlugu-degildir/> Erişim Tarihi: 17.03.2017.
- BOTTOMORE, Tom (2005). Marksist Düşünce Sözlüğü, (Derleyen), Mete Tunçay, İstanbul: İletişim Yayınları.
- CAMMAERTS, Bart. (2009). "Radical Pluralism and Free Speech in Online Public Spaces. The Case of North Belgian Extreme Right Discourses", International Journal of Cultural Studies, 12(6), p. 555–575.
- CANDANSAYAR, Selçuk (2009). Bir Ötekileştirme Pratiği Olarak Cinselliğin Tıbbileştirilmesi ve Eşcinsellik, (Hazırlayan), Ali Erol, Anti Homofobi Kitabı, Ankara: Kaos GL. s. 69-72.

- CANDANSAYAR, Selçuk (2011). “Tıbbın (Eş)cinselliğe Bakışı İçin Bir Arkeoloji Denemesi”, Cogito Üç Aylık Düşünce Dergisi, Cinsel Yönelimler ve Queer Kuram Sayısı, s. 149-165.
- CENGİZ, Kurtuluş; TOL, Ulaş Uğral; KÜÇÜKURAL, Önder (2004). “Hegemonik Erkekliğin Peşinden”, Toplum ve Bilim Dergisi, 101, s. 50-71.
- COMNINOS, Alex (2013). The Role of Social Media and User-generated Content in Post-conflict Peacebuilding. Washington DC: World Bank Press.
- ÇINAR, Mahmut (2013). “Habercilik ve Nefret Söylemi”, (Editör), Mahmut Çınar, Medya ve Nefret Söylemi Kavramlar Mecralar Tartışmalar, İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları, s. 137-152.
- ÇOMU, Tuğrul (2012). Video Paylaşım Ağlarında Nefret Söylemi: Youtube Örneği, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- DEVİRAN, Yusuf (2010). Haber, Söylem, İdeoloji, İstanbul: Başlık Yayın Grubu.
- DONDURUCU, Zeynep Benan ve ULUÇAY, Ayşe Pınar (2015). “Yeni Medya ortamlarında Nefret Söylemi: Eşcinsellere Yönelik Nefret Söylemi İçeren Videoların Youtube Üzerinden İncelenmesi”, International Journal of Social Sciences and Education Research, 3 (1), p. 875-902.
- FOUCAULT, Michel (1998). Cinselliğin Tarihi, (Çev: Hülya Tufan), İstanbul: Afa Yayıncılık.
- FOUCAULT, Michel (2003). İktidar ve Beden. İktidarın Gözü. (Çev: Işık Ergüden). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- GELGEÇ, Ayşe ve ÖKTEM, Pınar (2008). “Media Discourses On Homosexuality And Managing Heterosexism In Turkey. Art, Culture and Public Sefere”, Expressive and Instrumental Values in Economic and Sociological Perspectives Conference. 4-8 November 2008, Venice.

- GEORGE, Carlisle and SKERRI, Jackie (2007). “Web 2.0 and User-generated Content: Legal Challenges in the New Frontier”, *Journal of Information, Law and Technology*, 2, p.1-22.
- GIDDENS, Anthony (2013). *Sosyoloji*. (Editör), Cemal Güzel, İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- GÖREGENLİ, Melek (2010). “Zalimin Zırt dediği Yer.” *Amargi* (17).
- GÖREGENLİ, Melek. (2011). “Heteroseksizm, Homofobi ve Nefret Suçları: Sosyal Psikolojik Yaklaşım”, *Cogito Üç Aylık Düşünce Dergisi*, Cinsel Yönelimler ve Queer Kuram Sayısı, s.353-365.
- GÖREGENLİ, Melek (2013). “Nefret Söylemi ve Nefret Suçları”, (Editör), Mahmut Çınar, *Medya ve Nefret Söylemi Kavramlar Mecralar Tartışmalar*, İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları, s. 57-73.
- GRAMSCI, Antonio (1978). *Selections from Political Writings 1921–1926*, (Editor), Quentin Hoare, London: Lawrence and Wishart.
- GÜNER, Umut; KALKAN, Pelin; ÖZ, Yasemin; ÖZSOY, Elif; SÖYLE, Fırat (2011). “Türkiye’de Cinsel Yönelim veya Cinsiyet Kimliği Temelinde Ayrımcılığın İzlenme Raporu 1 Ocak-30 Haziran 2010. ”, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayını, s.2-57.
- GÜREL, Emet ve YAKIN, Mehmet (2007). “Ekşi Sözlük: Postmodern Elektronik Kültür”, *Selçuk İletişim*, 4 (4), s. 203-219.
- İNCEOĞLU, Yasemin (2013). *Tartışmalı Bir Kavram: Nefret Söylemi*, (Editör), Mahmut Çınar, *Medya ve Nefret Söylemi Kavramlar Mecralar Tartışmalar*, İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları, s. 75-92.
- İNCEOĞLU, Yasemin ve ÇOBAN, Savaş (2014). *Ötekileştirme Sürecinde Medyanın Yeri*. (Editör), Yasemin İnceoğlu ve Savaş Çoban, *Azınlıklar, Ötekiler ve Medya*, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, s. 50-98.

- İNCİ SÖZLÜK; (2017). <http://www.incisozluk.com.tr/>, Erişim Tarihi: 10.10. 2017.
- JENKINS, Henry (2002). Interactive Audiences The 'Collective Intelligence' of Media Fans, <http://web.mit.edu/21/henry/collectiveintelligence>, Erişim Tarihi: 10.10.2017.
- KILIÇ, Deniz (2011). “Bir Ötekileştirme Pratiği Olarak Basında Eşcinselliğin Sunumu: Hürriyet - Sabah Örneği (2008-2009)”, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 1, s. 143-169.
- KRIPPENDORFF, Klaus (2003). Content Analysis: An Introduction to its Methodology, London: Sage Publications.
- MATHESON, Donald (2005). Media Discourse: Analysing Media Text, Berkshire: Open University Press.
- MCCARY, James Leslie (1967). Human Sexuality, New York: D. Von Nostrand Company.
- OECD; (2007). “Participative Web: User-created Content”, <http://www.oecd.org>, Erişim Tarihi: 25. 07. 2017.
- OECD; (2008). “Measuring User-Created Content: Implications for the ICT Access and Use by Households and Individuals Surveys”, <http://www.oecd.org>. Erişim Tarihi: 25.07.2017.
- ÖZDEMİR AKGÜNDÜZ, Gülay (2013). “Foucault’da İktidar Beden İlişkisi”, Akademik Bakış Dergisi, 38, s.1-16.
- ÖZTEKİN, Hülya (2015). “Yeni Medyada Nefret Söylemi: Ekşi Sözlük Örneği”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8 (38), s. 925- 936.
- ROGERS, Everett Mitchell (1986). Communication Technology: The New Media in Society, New York: Free Publishing.
- SEGAL, Lynne (1992). Ağır Çekim: Değişen Erkeklikler Değişen Erkekler, (Çev: Volkan Ersoy), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

SHIRKY, Clay (2008). Here Comes Everybody, Londra: Penguin Press.

STANFORD ENCYCLOPEDIA OF PHILOSOPHY; (2017). “Homosexuality”, <http://plato.stanford.edu/entries/homosexuality/>, Erişim Tarihi: 15.07. 2017.

ŞAH, Umut (2009). Türkiye’deki Gençlerin Cinsel Yönelimlere İlişkin Sosyal Temsilleri ve Homofobi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

ŞİMŞEK, Ali (2010). “İnci Sözlük İnci Tatmin”, <http://birgun.net/lifes>, Erişim Tarihi: 20.07. 2017.

TAR, Yıldız (2013). Yoldaş Ben İbneyim: Solun LGBT ile İmtihanı, İstanbul: Ceylan Yayınları.

VAN DIJK, Teun (2003). “Söylem ve İdeoloji Çokalanlı Bir Yaklaşım”, (Editörler), Barış Çoban ve Zeynep Özarslan, Söylem ve İdeoloji, Su Yayınları, s. 13-112.

VAN DIJK, Teun (2010). Söylem ve İktidar, (Editörler), Ayşe Çavdar ve Aylin B. Yıldırım, Nefret Suçları ve Nefret Söylemi, İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları, s. 9-44.

WIKIPEDIA; (2017). İnciSözlük, <https://tr.wikipedia.org>, Erişim Tarihi: 16. 09. 2017.